

MỐI LIÊN HỆ GIỮA TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ VÀ HÌNH PHẠT

TRỊNH TIẾN VIỆT *

Tóm tắt: Tội phạm, trách nhiệm hình sự và hình phạt là những vấn đề gốc của ngành luật hình sự. Giải quyết đúng đắn bất kì vụ án hình sự nào suy cho cùng cũng chính là làm sáng tỏ các vấn đề cốt lõi trên. Vì vậy, trên cơ sở nội dung của trách nhiệm hình sự và hình phạt, bài viết tập trung lí giải các đặc điểm của mối liên hệ giữa trách nhiệm hình sự và hình phạt dưới góc độ triết học kết hợp khoa học luật hình sự, từ đó đưa ra những định hướng tiếp tục hoàn thiện các quy định về trách nhiệm hình sự và hình phạt trong Bộ luật Hình sự năm 2015 nhằm đáp ứng các xu thế phát triển của luật hình sự (cụ thể là xu hướng nhân đạo hoá, phân hoá trách nhiệm hình sự và quốc tế hoá), góp phần nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng ngừa và chống tội phạm, bảo vệ hữu hiệu quyền con người, quyền công dân trước yêu cầu mới của đất nước.

Từ khoá: Tội phạm; trách nhiệm hình sự; hình phạt; mối liên hệ

Nhận bài: 14/5/2021

Hoàn thành biên tập: 24/9/2021

Duyệt đăng: 24/9/2021

THE RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL LIABILITY AND PENALTY

Abstract: Crimes, criminal liability and penalty are the root issues of criminal law. Properly resolving any criminal case is ultimately clarifying the above core issues. Therefore, on the basis of the contents of criminal liability and penalty, the article focuses on explaining the characteristics of the relationship between criminal responsibility and penalty from the perspective of philosophy in combination with criminal law science. It then provides directions for continuing the improvement of the provisions on criminal liability and penalty in the 2015 Criminal Code in order to meet the development trends of the criminal law (specifically, humanitarian trends, and division of criminal responsibility and internationalization), contributing to improving the effectiveness of preventing and combating crimes, effectively protecting human rights and citizens' rights under the new requirements of the country.

Keywords: Crime; criminal liability; penalty; relationship

Received: May 14th, 2021; Editing completed: Sept 24th, 2021; Accepted for publication: Sept 24th, 2021

1. Ý nghĩa của việc nghiên cứu

Cùng với tội phạm, trách nhiệm hình sự (TNHS) và hình phạt là những vấn đề cơ bản nhất của luật hình sự quốc gia, đồng thời chính là các vấn đề “cốt lõi” của pháp luật hình sự các nước, trong đó có pháp luật hình sự Việt Nam. Những mảnh ghép chính - “TNHS”, “hình phạt” và “tội phạm” tạo ra ngành luật hình sự. Nghiên cứu về các vấn

đề “gốc” của luật hình sự luôn được các nhà khoa học - luật gia trong nước thời gian qua nghiên cứu, làm rõ.⁽¹⁾ Tuy nhiên, trong khoa

(1). Xem cụ thể hơn: Đào Trí Úc, “Tìm hiểu khái niệm và những đặc trưng cơ bản của tội phạm theo luật hình sự Việt Nam”, *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 6/2001; Nguyễn Ngọc Hoà (chủ biên), *Trách nhiệm hình sự và hình phạt*, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội, 2001; Nguyễn Ngọc Hoà, *Tội phạm và cấu thành tội phạm*, Nxb. Tư pháp, Hà Nội, 2015; Nguyễn Ngọc Hoà (chủ biên), *Trách nhiệm hình sự của pháp nhân thương mại - Những nhận thức cần thống nhất*, Nxb.

* Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, E-mail: ttviet@vnu.edu.vn